

Landelijke Staforganisatie

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.kinderbescherming.nl
T 030 888 24 00

Internetconsultatie toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

Het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is in maart 2021 naar de Tweede Kamer gestuurd. De opdrachtgevers van het toekomstscenario -de ministeries van JenV, VWS en de VNG- willen hiermee het stelsel van jeugdbescherming eenvoudiger en gezinsgerichter te maken. Ook moet voor cliënten duidelijk zijn wie wat doet. In dit paper presenteert de Raad voor de Kinderbescherming zijn visie op het voorstelde scenario, benoemt zorgen en doet tevens voorstellen voor verbetering.

Datum
15 juni 2021

Samengevat: de kernpunten

Positieve kansen en verbetermogelijkheden

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) vindt dat verbetering nodig is en ziet in het scenario hiertoe veel positieve kanten.

De RvdK staat achter het idee van integrale en vlotte benadering van kind en gezin; als ouders betere hulp krijgen, helpt dit kinderen. Het meer gezinsgericht werken door het bijeenbrengen van de uitvoering van hulp en steun aan gezinnen in onveiligheid of met complexe opvoedingsproblematiek in een gespecialiseerd (regionaal) veiligheidsteam, waarbij de knip tussen regie voeren en hulp bieden vervalt, is een vergaande, maar passende verbetering. Meer daadwerkelijk hulp en meer eenduidige regie helpt gezinnen.

Het opheffen van de marktwerking voor de GI's is ook helpend. Dit brengt rust in de sector, wat bijdraagt aan stabiliteit in het arbeidsmarktpotentieel en dus de continuïteit voor gezinnen.

Het samenbrengen van expertise op begeleiding bij onveiligheid en begeleiding in het gedwongen kader, en van 0 tot 100, versterkt de integrale aanpak en het verwachte resultaat. Ook de voorgestelde verbinding met de volwassen GGZ en volwassenhulp sterkt deze aanpak. Dit deel van het scenario leidt volgens de RvdK tot verbeteringen in de beschermingsketen, mits daarin de aandacht voor kinderen en de kindexpertise goed verankerd is.

Zorgen over rechtsbescherming, effectiviteit en kosten

De RvdK maakt zich echter zorgen over drie essentiële punten:

De rechtsbescherming voor ouders en kinderen is op twee belangrijke punten niet geborgd: het onafhankelijke onderzoek t.b.v. een verzoekschrift aan de rechter en de uniformiteit van rechtsbescherming in een gedecentraliseerd stelsel.

Het toekomstscenario is onvoldoende gericht op de werkelijke problemen voor kinderen en gezinnen in het huidige stelsel. Het zorgen voor voldoende en adequate lokale ondersteuning voor gezinnen, en het beschikbaar hebben van passende (vervolg)hulp en gespecialiseerde zorg voor kinderen, zijn randvoorwaardelijk en krijgen nog onvoldoende plek in het scenario. Hulp moet beschikbaar zijn, anders is ook een nieuw stelsel niet effectief.

De vergaande transitie van het voorgestelde stelsel zullen enorme keteneffecten en capaciteitseffecten kennen (zowel op middelen als op personeel/veranderingscapaciteit). We weten dat stelselwijzigingen zelden opleveren wat de oorspronkelijke bedoeling was. Daarbij stelt de RvdK grote vragen bij de verwachte transitiekosten. Voor de RvdK alleen al zullen die veel hoger liggen dan de geraamde 1,5%, nog afgezien van de grote risico's die dergelijke projecten met zich meebrengen alleen al op ICT-vlak.

Verbeteringen in het hier en nu

Om de positieve effecten en de doelen van het toekomstscenario te realiseren, stelt de RvdK een andere benadering voor: zorg voor de inrichting van een sterke netwerksamenwerking, waarbij betrokken organisaties, ieder vanuit de eigen taken en bevoegdheden, in vroegtijdig stadium, nauw samenwerken voor de veiligheid in gezinnen. De mogelijkheden en de goede voorbeelden zijn daartoe beschikbaar en nog niet uitgeput. Toegewerkt wordt naar een meer centrale informatievoorziening, zowel op casusniveau als op geaggregeerd niveau. In deze benadering is het mogelijk om met minder structuurveranderingen en verandertrajecten dezelfde doelen en criteria te behalen, in een korter tijdsbestek.

Hieronder zal de RvdK het voorgaande nader toelichten langs vier lijnen:

1. De analyse van geschetste problemen (en lost het scenario deze op?)
2. Principiële punten: onafhankelijk onderzoek en uniformiteit van rechtsbescherming
3. Aandachtspunten rond transitie en veranderstrategie
4. Wat is nodig volgens de RvdK?

Toelichting

1. De analyse van geschetste problemen (en lost het scenario deze op?)

Bredere analyse van de problemen ontbreekt

De aanleiding voor het toekomstscenario is gelegen in de vraag om vereenvoudiging van het jeugdbeschermingsstelsel, onder andere n.a.v. een drietal moties die hiertoe eind 2019 zijn ingediend. De gehanteerde analyse in het toekomstscenario is: er zijn te veel organisaties, het is voor cliënten niet duidelijk wie wat doet, en het stelsel is niet voldoende gezinsgericht en onvoldoende lerend. Dit zijn belangrijke punten, maar aanvullend vraagt het toekomstscenario van jeugdbescherming een veel bredere analyse van het jeugdinstelling. De RvdK adviseert daarom dringend deze te verbreden op basis van onderstaande elementen.

Een fundamenteel onderdeel van de probleemanalyse ontbreekt, namelijk het (zeer wisselend) functioneren van het gemeentelijk lokale veld, waarbij sprake is van financieringsproblematiek, tekorten van passende jeugdhulp en wachtlijsten bij specialistische hulp. Hulp in vrijwillig kader, maar ook hulp die door de kinderrechter wordt opgelegd, is onvoldoende beschikbaar en ambulante (vervolg)hulp is niet beschikbaar, waardoor kinderen onnodig lang in instellingen verblijven. Het AEF-rapport¹ liet zien dat de toename van hulpvraag vooral veroorzaakt wordt door het niet kunnen uitstromen van kinderen vanwege beperkte vervolghulp.

Daarbij hebben de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Kinderombudsman, Nationale Ombudsman, Nederlandse Zorgautoriteit en Raad voor Volksgezondheid & Samenleving zich onlangs uitgesproken dat zij zich gezamenlijk grote zorgen maken over complexe jeugdzorg en de beschikbaarheid van hulp.²

Kortom, het op orde hebben van deze zaken zal veel meer recht doen aan de kwetsbare kinderen die op dit moment onvoldoende worden beschermd dan een verandering in de structuur van het stelsel. De voorgestelde verandering van structuur in de vorm van veiligheidsteams in het toekomstscenario lost dit probleem niet op. Effectieve jeugdbescherming is onlosmakelijk verbonden met de beschikbaarheid van (gespecialiseerde) jeugdhulp, ook in het voorliggend veld en in het vrijwillig kader. Voorgesteld scenario biedt hier geen oplossing voor.

¹ <https://www.aef.nl/nieuws/onderzoek-structurele-middelen-jeugdhulp-gepubliceerd>

² <https://www.dekinderombudsman.nl/nieuws/coalitie-van-vijf-partijen-wil-doorbraak-bij-complexe-jeugdproblematiek>

Aanvullend onderzoek is geen dubbel werk en is waardevol

In het publieke debat en het scenario wordt benoemd dat organisaties in de jeugdbescherming dubbel werk doen, zoals onderzoek, en daarom deze functionaliteiten in elkaar geschoven kunnen worden. Ouders en kinderen ervaren geen onderscheid tussen de taken van de organisaties. Dat meerdere organisaties onderzoek doen betekent echter niet dat sprake is van dubbel, overbodig werk. Het is van belang te benadrukken dat het doel van de verschillende onderzoeken anders is en dat door betrokken organisaties vaak aanvullend, specialistisch onderzoek wordt gedaan, zoals ook blijkt uit het onderzoek van het NJI³ naar de rechtsgronden. In ditzelfde onderzoek wordt de notie meegegeven dat de kwaliteit van feitenonderzoek in de jeugdbescherming verbetert, wanneer een onafhankelijke organisatie dit onderzoek verricht.

Onderzoeken moeten dus in beginsel aanvullend en verdiepend aan elkaar zijn, en specifiek gericht op een bepaald doel. Dat draagt bij aan nauwkeurigheid en zorgvuldigheid bij wettelijke beslissingen. Alle (keten)processen moeten hierop gericht zijn. Voor de RvdK geldt bijv. specifiek het centrale belang van het horen van ouders en kinderen bij het geschil, om de rechtspraak van onafhankelijk advies te voorzien en voor ouders en kinderen is dit een laatste kans om eigen perspectief in te brengen.

Winst valt te behalen door het centraler beschikbaar maken van vaste informatie, zoals de feitelijke voorgeschiedenis of gezinssamenstelling en cliënten meer eigenaar te laten zijn van hun eigen dossier. Zo wordt bijgedragen aan participatie van ouders en kinderen en aan volledigheid van dossiers en herbruikbaarheid van informatie, waarbij voor de cliënt helder is wie welke gegevens voor welk doel gebruikt. Dit is in lijn met de aanbevelingen omtrent informatiehuishouding vanuit de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagenaffaire.

2. Principiële punten: onafhankelijkheid onderzoek en uniformiteit rechtsbescherming

Onafhankelijk onderzoek moet gegarandeerd

Van belang bij onderzoek en toetsing van rechtsbescherming zijn heldere rollen en taken. In het scenario worden hulpverlenende taken, zoals begeleiding, en gezagstaken, zoals feitenonderzoek en indienen van verzoekschriften, vergaand decentraal én in één hand belegd: hulp, advies, uitvoering en regie op/in het gedwongen en vrijwillig kader tegelijk. Vooral de materiele/procedurele beginselen van rechtsbescherming staan hiermee vergaand onder druk (specialisme, vertrouwen). Met name de voorgestelde hulpverlening die binnen het regionale veiligheidsteam uitgevoerd wordt, roept de vraag op of een onafhankelijk oordeel geborgd kan zijn. In het scenario wordt het waarborgen van rechtsbescherming bij doen van feitenonderzoek en het indienen van verzoekschriften ingevuld door het inrichten van tegenspraak via collegiale toetsing tussen collega's uit een ander veiligheidsteam. De onafhankelijkheid van deze toetsing kan in de praktijk niet worden gegarandeerd: collegiale toetsing zal al snel wringen met de professionele autonomie of eigen professionele standaarden en vraagt nieuwe normenkaders. Ook hangt de ruimte daarvoor af van de aansturing van het regionale team en die kan in elke regio anders zijn (zie uniformiteit rechtsbescherming).

Het dient voor ouders en kinderen duidelijk te zijn wat het juridisch kader is waarbinnen gewerkt wordt. Eerdere bevindingen in de Nederlandse geschiedenis, en ook in de ons omringende landen, leert dat het combineren van vrijwillige hulp en toegang tot gedwongen hulp leidt tot onduidelijkheid bij gezinnen en de scheiding van trajecten vervaagt. In de praktijk van de vrijwillige jeugdhulp is door onheldere beleidskaders niet meer duidelijk of er sprake is van vrijwillige hulp of gedwongen hulp. Het is noodzakelijk dat dit onderscheid weer duidelijk wordt, aldus het rapport hierover van de RSJ⁴.

³ <https://www.nji.nl/nl/Kennis/Publicaties/NJi-Publicaties/De-wettelijke-kaders-van-de-jeugdbescherming>

⁴ <https://www.rsj.nl/actueel/nieuws/2019/11/25/rsj-en-rvs-helder-onderscheid-nodig-tussen-vrijwillige-jeugdzorg-en-jeugdbescherming>

De RvdK heeft verder als adviseur van de Rechtspraak een belangrijke rol in het uitdragen van de grondbeginselen van onze rechtstaat. Hoewel een vergelijking nooit helemaal synchroon loopt, is de vergelijking met het strafrecht hier verhelderend. Het OM is als onafhankelijk, centraal justitieel overheidsorgaan verantwoordelijk voor het bepalen of ingrijpen in het privéleven van een burger gelegitimeerd is. De politie doet het onderzoek, maar kan niet naar de rechter. Een soortgelijke rol heeft de RvdK in het civiel kindbeschermingsrecht. Van waarde is dat zowel OM als RvdK namens de staat werken aan een zorgvuldige rechtstaat en hierop aanspreekbaar zijn. Mede gelet op de veranderende rol van de kinderrechter in 1995 in het civiele kindbeschermingsrecht (rechter uit de uitvoering, rechter mag slechts toetsen), is deze adviseurs- en regisseursrol onontbeerlijk voor de rechtspraak.

De tussenkomst van een derde partij als adviseur voor de rechtspraak heeft daarnaast een kwalitatieve en kwantitatieve functie. Het vergt *kwalitatief* veel specialistische juridisch-pedagogische kennis om de rechterlijke macht te adviseren. De voorgestelde schaalgrootte van de veiligheidsteams, waarbij een medewerker breed casuïstiek van 0-100 bedient en geen specialistische kennis ontwikkelt (en slechts af en toe een casus met een kind in het justitieel domein tegen zal komen) zal moeite hebben om in staat te worden gesteld deze kennis op te bouwen en te onderhouden. Dus hoewel het idee van deze integraliteit omarmd wordt, zullen in de praktijk binnen de regionale veiligheidsteams dan subteams van specialisten – en dus overdrachten - ontstaan. Net als bij het Jugendamt in Duitsland bijvoorbeeld. De discussie generalist versus specialist zal onvermijdelijk opnieuw ontstaan. Hierbij is de vraag relevant of het voor de professional aantrekkelijk is om in een team te werken met generalisten waar iedereen alles doet. En dus of het scenario ook een antwoord gaat geven over het in de motie aangekaarte grote personeelsverloop in de sector.

Ook *kwantitatief* zijn er verwachte effecten, die overigens evenzeer kwalitatief zijn. Een substantieel deel van de verzoeken tot onderzoek die de RvdK krijgt (gemiddeld ongeveer 30%) leidt uiteindelijk *niet* tot een verzoekschrift aan de Rechtbank. Hieruit blijkt enerzijds de interventiewaarde van de RvdK, maar anderzijds ook de beoordeling van de RvdK dat er nog mogelijkheden zijn in het vrijwillig kader. Dat past bij het uitgangspunt dat terughoudend moet worden omgegaan met dwangmaatregelen. Een grote waarde in de Nederlandse samenleving is dat ieder gezin de vrijheid heeft om zijn/haar opvoeding vorm te geven. De overheid stelt zich terughoudend op, en grijpt enkel in als er sprake is van een ernstige ontwikkelingsbedreiging. Een ultimum remedium moet een ultimum remedium blijven. Als deze "countervailing power" die nu bij de RvdK gepositioneerd is, verdwijnt, zullen er naar verwachting beduidend meer zaken naar de rechter gaan en zal de rechter meer capaciteit (en bevoegdheden) nodig hebben om de zaken te kunnen toetsen én te volgen.

Uniformiteit van rechtsbescherming moet geborgd

Bestuurlijk en staatsrechtelijk is in het scenario niet onderbouwd waarom en hoe een regionaal veiligheidsteam, onder aansturing van een flink aantal samenwerkende gemeenten, uitvoering kan geven aan de fundamentele rijksoverheidstaak van rechtsbescherming van kinderen en het ingrijpen in het privéleven van kinderen en ouders, zowel op civiel gebied, als op jeugdstrafrecht. Hoewel een vergelijking met andere Europese landen laat zien dat het theoretisch ook in Nederland zou kunnen, is de vergelijking beperkt gegrond en roept het nog veel vragen op, aangezien er tussen landen verschillen zijn in bestuur, rechtsbestel, cultuur en (kindbeschermings)wetgeving.

Er is nog geen analyse beschikbaar waaruit blijkt dat het decentraliseren van de rechtsbescherming bijdraagt aan het oplossen van de geschetste problematiek. Het publiekrechtelijke karakter van het regionale veiligheidsteam is nog beperkt uitgewerkt. Er dient een goed politiek (lokaal) stelsel te zijn om democratische controle te kunnen uitvoeren op de ingewikkelde kwesties die binnen de jeugdbescherming spelen. Dit sluit aan bij de zorgen vanuit interbestuurlijk oogpunt: onlangs

adviseerde de Raad van State⁵ in een voorlichting terughoudend te zijn met verdere decentralisaties.

De RvdK maakt zich daarom zorgen over de uniformiteit van rechtsbescherming bij decentralisatie. De regionale teams onder landelijke aansturing onderbrengen biedt meer waarborgen op rechtsstatelijkheid.

Een goed werkende jeugdbeschermingsketen is de verantwoordelijkheid van de rijksoverheid, waarbij alle minderjarigen en hun ouders in onze samenleving erop moeten kunnen vertrouwen dat zij op dezelfde manier behandeld worden conform EVRM en IVRK. De Inspecties geven aan in hun signalement⁶ zorgen te hebben over de lokale en regionale invulling hiervan. "De tijdigheid en kwaliteit van de bescherming van een kind dat ernstig in zijn ontwikkeling wordt bedreigd, moet niet afhankelijk zijn van de lokale context." De Inspecties stellen vervolgens "Zorg dat de Raad voor de Kinderbescherming, als landelijke organisatie, zijn stevige positie in de verschillende lokale contexten waar kan maken, landelijk overzicht behoudt en de landelijke kennis actief in de lokale contexten inbrengt." Van belang dus om de afhankelijkheid van lokale context en het belang van landelijk overzicht hierop te onderkennen.

Een samenwerkingsverband van gemeenten is geen centraal democratisch/politiek te controleren eenheid om justitiële taken in onder te brengen. Hoewel er mogelijk vormen te creëren zijn, blijft de aansturing lokaal gekleurd, en niet centraal bestuurlijk en politiek aanspreekbaar. Organisaties zullen daarbij mede door andere belangen gedreven kunnen worden, zoals keuzes in gemeentelijke voorzieningen en bedrijfsvoering. Ook hier zijn de Inspecties kritisch op. De rol van de rijksoverheid beperkt zich dan louter tot een stelselverantwoordelijkheid, zonder de mogelijkheid te sturen of direct in te grijpen. Het is de vraag of dat vanuit democratisch perspectief voldoende waarborg is voor een fundamentele publieke taak als jeugdbescherming.

De wordingsgeschiedenis van de RvdK illustreert het toenemend belang dat wordt gehecht aan uniforme rechtsbescherming: in de jaren negentig zijn de regionale raden juist gecentraliseerd tot één landelijke organisatie met als argument dat er sprake moest zijn van meer rechtsgelijkheid en gelijkheid in besluitvorming.

Tot slot is voor uniforme rechtsbescherming de aansluiting op het arrondissementale veld essentieel. Naast de verschillen in regio-aantallen, is de veelheid aan niet-justitiële taken een risico voor eenduidige rechtspraak. Het argument dat de rechter deze waarborgt, is onvoldoende valide. Als keuzes in de uitvoering regionaal verschillen, kan de rechtspraak geen rechtseenheid bewaken. Op dit moment is de RvdK de centrale organisatie waarin deze expertise gehuisvest is en die een brede controlerende en adviserende rol heeft. Bij een toetsing van een verzoek tot OTS, maar ook van andere, mogelijk nog verdergaande kinderschermingsmaatregelen, zoals een gezagsbeëindiging, zonder tussenkomst van deze expertise, zal de rol van de kinderrechter moeten veranderen qua bevoegdheden en expertise. Dit levert problemen op: Nederland kreeg eerder van het Europees Hof de opdracht om de uitvoerende en rechtspreekende macht te scheiden; zoals dit vóór 1995 geregeld was had een kinderrechter een te grote macht binnen het kader van een OTS door opdrachten te geven voor uitvoeringshandelingen.

Ook ontstaat hier het risico op significante toename van adviesaanvragen door de rechtelijke macht aan andere deskundigenorganisaties. Kortom, het wijzigen van de wettelijke structuur van de rechtspraak op dit punt vraagt naast forse investeringen ook nog een betere kwalitatieve en kwantitatieve analyse.

⁵ <https://www.raadvanstate.nl/actueel/nieuws/@124854/samenvatting-voorlichting-ibv/>

⁶ <https://www.igj.nl/publicaties/publicaties/2019/11/08/signalement-jeugdbeschermingsketen-in-gevaar>

3. Aandachtspunten t.a.v. veranderstrategie en transitie

Andere scenario's verkennen

Het werken vanuit een scenariomodel om complexe vraagstukken op te pakken, is op zichzelf een passende aanpak. Het was krachtiger geweest om dan ook van verschillende scenario's uit te gaan. In het toekomstscenario zijn de mogelijkheden om verbeteringen te realiseren zonder ingrijpende structuurwijzigingen buiten beeld gebleven (zie verder paragraaf 4). Verkennen van meerdere scenario's kan ook helpen om het risico op "tunnelvisie" te beperken.

Zorgvuldigheid voorop

Ongeacht de richting die wordt gekozen, wil de RvdK benadrukken dat tijd en rust nodig is in het stelsel en al helemaal voor een dergelijke grote verandering. De RvdK benadrukt vooral dat zorgvuldig doordacht, en pas na vooraf vastgestelde ijkmomenten en kritische prestatie indicatoren (KPI's) de opvolgende stappen in het proces worden bepaald. Voorkomen moet worden dat onder druk (politieke) besluiten genomen worden, zonder dat de uitvoeringsconsequenties goed in beeld zijn gebracht. Daarvoor is de doelgroep te kwetsbaar, het professionele absorptievermogen beperkt, en de belangen van rechtsbescherming te groot. Bij eerdere stelselwijzigingen is in dit opzicht duur leergeld betaald.

Experimenten met fundamentele beginselen niet mogelijk en wenselijk

In het scenario wordt verder voorgesteld om ook de fundamentele beginselen van rechtsbescherming middels experimenteerwetgeving in proeftuinen te beproeven. De RvdK stelt zich op het standpunt dat het eerst meer een bestuurlijk en staatsrechtelijke keuze moet zijn, alvorens te beproeven. Beproeven richt zich immers op organiseren van werkprocessen en ontwikkelen van kennis en competenties, niet op fundamentele vraagstukken en al zeker niet waar het kinderrechten en rechtsbescherming betreft. Daarbij zullen experimenten voorlopig moeten plaats vinden binnen de bestaande wetgeving.

Ook ten aanzien van het creëren van een toekomstbestendige informatievoorziening ter ondersteuning op alle niveaus (lokaal/regionaal en landelijk) is meer nodig dan vanuit proeftuinen ICT ter ondersteuning van de casuïstiek op te bouwen. Dit vergt een transitie waarop alle huidige partijen structureel moeten investeren.

Transitiekosten zullen hoog zijn en gaan ten koste van de jeugdhulp

Expliciet noodzakelijk is om de transitiekosten die nodig zijn om dit scenario te verwezenlijken veel verder te concretiseren alvorens een start wordt gemaakt. De RvdK stelt vraagtekens bij de eerste schattingen/doorberekening hiervan.

Bij een grote stelselwijziging als deze is de verwachting gerechtvaardigd dat de kosten die hiermee gepaard gaan de genoemde verwachte transitiekosten van 1,5% zullen overstijgen, nog afgezien van de risico's die ermee gepaard gaan. Linksom of rechtsom gaan dergelijke kosten ten koste van het budget dat beschikbaar is voor de bescherming van kwetsbare kinderen.

Arbeidsmarktperspectief

Tot slot zal de te verwachten transitie tot een onzeker arbeidsperspectief voor medewerkers leiden. Een langdurend, onzeker en kostbaar verandertraject zal tot nog meer personeelsverloop leiden, terwijl die nu al hoog is⁷. Daarnaast brengt de voorgestelde meerjarige veranderaanpak organisaties in de praktijk zeer langdurig in onzekerheid en vraagt veel verandercapaciteit. Dat leidt af van de kerntaken en lopende verbetertrajecten en kan de sector op dit moment niet dragen.

⁷ <https://www.ftm.nl/artikelen/jeugdbeschermers-heftig-werk?share=4LMjv1HBIM3HORUMzv0DjueEMtX7AHGixqoIt0CCjLWDTq%2Fq4ciHNxeZX501OnY%3D>

4. Wat is er nodig volgens de RvdK?

Door bovenstaande aanscherping van de analyse, de nadere duiding van principiële punten en de toelichting over de transitie heeft de RvdK in deze reactie uiteengezet waar hij risico's ziet voor de toekomst van de jeugdbescherming. De RvdK wil inzetten op het intensiveren van de netwerksamenwerking. Dit bereikt ook de doelen van het toekomstscenario, doet recht aan een brede benadering van de problemen in de jeugdbescherming en de jeugdhulp, met niet alleen de vereenvoudiging van de jeugdbescherming als focus. Als alle partijen betrokken bij onveiligheid en ontwikkelingsbedreiging in gezinnen, samen met ouders en kinderen, samenwerken aan de oplossing, wordt expertise optimaal benut, wordt integraal gewerkt, en is duidelijk wie wat doet.

Netwerksamenwerking in het hier en nu

De mogelijkheden binnen het huidige stelsel zijn nog lang niet uitgeput, wat zichtbaar is in de bestaande pilots Zorg voor de Jeugd en in andere regionale verbeterinitiatieven in het land. Het intensiveren van de samenwerking wordt genoemd als gepasseerd station, maar wordt juist in deze pilots Zorg voor de Jeugd, en in tal van andere gemeentelijke en regionale initiatieven als zeer effectief gezien. De RvdK heeft landelijk overzicht van deze regionale/gemeentelijke initiatieven en ziet daarin veel samenwerkingsmogelijkheden.

We kennen in het huidige stelsel ook de goede voorbeelden van samenwerking tussen zorg- en strafpartners, zoals Veiligheid Voorop (OM, politie, Veilig Thuis, RvdK en Reclassering) en de Zorg- en Veiligheidshuizen. Ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. De RvdK stelt dan ook voor deze opgedane ervaringen te benutten in het organiseren van een bindende netwerksamenwerking, tussen het lokale/sociale domein en Justitiepartners op Jeugd.

Bindende netwerksamenwerking werkt

Bindende netwerksamenwerking gaat ervoor zorgen dat gezamenlijk gewerkt wordt aan het resultaat: ketenbrede normen worden gedragen en er is verkorting van doorlooptijden. In de strafrechtketen is vergelijkbaar de samenwerking ZSM in 2011 landelijk ingevoerd. De kracht is vanuit verschillende disciplines (met een unieke taak en rol) werken op dezelfde locatie. Het gaat om snelheid en op maat, passend en efficiënt. We zien in de huidige pilots al dat samenwerking en dicht op elkaar werken tussen professionals in organisaties veel positieve energie genereert en leidt tot verbeteringen in de lokale keten. Daar waar de lijnen kort zijn, de samenwerking goed is en na grondige analyse direct de juiste hulp wordt ingezet, zien we betere resultaten voor kinderen en gezinnen en een terugloop in verzoeken tot onderzoek bij de RvdK. En daar waar het gedwongen kader of het jeugdstrafrecht wel nodig is, is er direct een effectieve samenwerking.

Inzetten op verbeteren informatievoorziening

De RvdK acht het cruciaal om hierbij te zorgen voor een duurzame informatievoorziening voor de jeugdbeschermingsketen, zodat professionals en cliënten in een netwerksamenwerking beschikken over de juiste informatie op het juiste moment en er transparantie is (zie ook de opmerking in paragraaf 1, pg 3 over de winst die op dit punt geboekt kan worden) met borging van wettelijke kaders. De hoeveelheid informatie en data, en de verantwoording over het gebruik hiervan wordt alleen maar groter en verdient een toekomstbestendig beleid, waarbij de informatievoorziening zodanig is ingericht dat iedere professional op het juiste moment de juiste informatie tot zijn beschikking heeft voor zijn taak/bevoegdheid. En waarbij geaggregeerde informatie gebruikt wordt om beter te kunnen anticiperen op wat er nodig is.

Gezamenlijke visie

Samenwerken vanuit een gezamenlijke visie en verantwoordelijkheid op de domeinen zorg, straf, civiel, jeugd & volwassenen is bij deze complexe problematiek nodig én werkt. Daarom moet onverminderd geïnvesteerd worden in het gebruik van de gezamenlijke, ketenbrede visie en taal bij de analyse van problemen in gezinnen met ernstige en complexe problematiek, met als doel dat de analyse grondiger wordt. Een grondiger analyse aan de start, ook gericht op bijvoorbeeld trauma of persoonlijkheidsproblematiek bij ouders, helpt allereerst gezinnen in een vroegtijdig stadium aan het inzetten van de juiste hulp. Als blijkt dat het gedwongen kader nodig is, zorgt deze analyse

voor een vlotte onderbouwing van een eventueel verzoekschrift. Het gebruik van bijvoorbeeld (keten)onderzoeksinstrumenten en (GGZ) diagnostiek (en behandeling) kan hierbij helpen. Maar voornamelijk het meer betrekken van ouders en kinderen.

Kortom, een aanpak die zich focust op doorontwikkeling van het huidige jeugdstelsel, met als kern netwerksamenwerking, zorgt voor rust in het stelsel, ook voor ouders en kinderen, en de investering vraagt op de plekken waar de problemen het grootst zijn, namelijk verbeteren van het (functioneren van het) zorglandschap en de gemeentelijke positie.